

UNITED NATIONS
SUSTAINABLE
DEVELOPMENT
GROUP
.....

Алты өзгеріс:

Тұрақты даму
мақсаттарына
жету үшін
инвестиция
жолдары

Қыркүйек 2023

I. Ажырамас мақсаттар кешенді саясатты қажет етеді

2030 күн тәртібі – адамзат тарихындағы ең ауқымды және жан-жақты пікірталастың нәтижесі. Батыл, ауқымды және өршіл 17 Тұрақты даму мақсаттарын (ТДМ) барлық әлемдік көшбасшылар біз ұмтылатын тұрақты болашақтың, бүкіл адамзаттың игілігі үшін өзгерген әлемнің маңызды құрамдас бөліктері ретінде қабылдады.

Бұл мақсаттар бір-бірімен тығыз байланысты - олардың біріне қол жеткізуге бағытталған кез келген әрекет басқалардың ілгерілеуіне әкелуі мүмкін. Бұл ТДМ-ға қол жеткізу үшін белгілі бір шараларды қабылдау кезінде синергия мен өзара тиімділікті ескеретін кешенді саясаттық тәсіл қажет дегенді білдіреді. Бұл Рубик текшесі жұмбағын шешуге ұқсайды, мұнда сіз тек бір жағына назар аудару арқылы шешім таба алмайсыз: мәселені шешу үшін бір-біріне қатысты барлық жақтарды қарау керек.

Дегенмен басым даму тәжірибесі – және біздің көптеген институттарымыз, нарықтарымыз, инвестициялық ынталандырулар мен саясат үрдістері – түрлі әдістерді қажет етеді. Нәтижесінде бір-бірінен айырмашылығы бар және бәсекелес саясаттар мен үрдістер көбейіп, жоспарлау, саясат және реттеуші база мақсаттарға біркелкі сәйкес келмейді. Ұзақ мерзімді тұрақты модельдерге, оңтайлы емес бюджеттерге, интеграцияға және технологияны толық пайдаланбауға бағытталған шектеулі инвестициялық үлгілер басым, ал тәуекел факторларының өсуі және бірнеше дағдарыстардың қиылысуы бизнестің «әдеттегідей» шешімдеріне күмән келтіру мүмкіндігін шектейді.

Біздің XXI ғасырдағы мақсаттарымыз бен XX ғасырдан мұраға қалған құрылымдар мен үрдістер арасындағы алшақтық ТДМ-ға қол жеткізу қазір алыс арман екенін білдіреді. 2030 жылға дейінгі уақыттың ортасында, мақсаттардың шамамен 15%-ы ғана орындалуда; жартысы дерлік прогресті көрсетсе де, жоспардан орташа немесе айтарлықтай артта қалуда; және 30%-ға жуығы 2015 жылғы базалық деңгейден төмен көрсеткіште. Қазіргі қарқынмен барлық елдердің тек 30%-ы ғана 2030 жылға қарай кедейлікті қысқарту бойынша ТДМ1-ге қол жеткізеді. Аштық күшейіп, 2005 жылғы деңгейге қайта оралды. Гендерлік теңдікке қол жеткізгенше шамамен 300 жылдай уақыт кетеді.

Шұғыл әрекет және дереу трансформация ауадай қажет. Саясаткерлер үшін ең жоғары басымдық интеграцияланған тәсілдің кеңінен қолданылуын қамтамасыз ету болып табылады, осылайша экономикалық модельдер мен саясат үрдістері амбицияларға сәйкес қайта айқындалады және ТДМ-ға қол жеткізуді жеделдету үшін бүкіл ел бойынша инвестициялар жұмылдырылады.

II. Жүйелі ықпал үшін өзгерістер

ТДМ бойынша зерттеулер барлық ТДМ-ға үдемелі және мультипликаторлық әсер ете алатын және мақсаттарға жетуге үлкен анықтаушы әсер ететін трансформациялық бастамалар немесе негізгі өзгерістерге біріктіріледі. Оларға мыналар жатады: (1) азық-түлік жүйелері; (2) энергияға қолжетімділік және оның қолжетімділігі; (3) цифрлық байланыс; (4) білім; (5) жұмыс орындары мен әлеуметтік қорғау; және (6) климаттың өзгеруі, биоәртүрліліктің жоғалуы және ластануы.

17 мақсатқа негізделген бұл өзгерістер жаңа күн тәртібі емес. Оның орнына, бұл өзгерістер басымдық деңгейін және әрбір салада қабылданған шараларды айқындайтын басым ел контекстімен елдер ішінде және арасындағы ТДМ бойынша ілгерілеуді жеделдету жолында инвестиция жолдарын көрсету үшін **пайдалы ұйымдастырушылық негізді** қамтамасыз етеді. Бұл ТДМ-ға қол жеткізуді жеделдету үшін ең тиімді кіру бастама арасындағы үлкен байланысты қамтамасыз етуге, донорлардың қатысуын ынталандыруға және дамуды қаржылай қолдауымен елдер, компаниялар, азаматтық қоғам, қалалар мен жергілікті субъектілер осы салаларда қазірдің өзінде жүргізіп жатқан маңызды жұмыстар мен инвестицияларды жақсырақ үйлестіруге көмектеседі.

Осы негізгі өзгерістердің әрқайсысы **экономикалық, әлеуметтік және экологиялық аспектілерді қамтитын көптеген саясат әдістерін қайта қарастыруды** талап етеді, яғни ТДМ және 2030 күн тәртібінің интеграцияланған сипатын мойындайтын әрекеттер. Бұл ұжымдық күш-жігердің көптігін қамтамасыз етуге және саясаттың барлық қатысушыларының жұмысын күшейтуге мүмкіндік береді. Оның үстіне, ТДМ өзара байланысты болғандықтан, бұл алты өзгеріс те өзара байланысты. Мысалы, энергия және азық-түлік жүйелері парниктік шығарындылардың маңызды көздері болғанымен, климаттың өзгеруімен, биоәртүрліліктің жоғалуымен және ластануымен тығыз байланысты. Осылайша, бұл өзгерістерге қол жеткізу үшін сонымен қатар елдер ішіндегі және арасындағы үстем дәстүрлі, оқшауланған экономикалық модельдерді, нарықтарды, ынталандырулар мен саясаттарды өзгерту қажет.

Сыни тұрғыдан алғанда, бұл өзгерістер сәттілігінің өлшемі, ең алдымен, олардың біздің қоғамдағы барлық адамдарға ықпал етуіне тәуелді. Бұл адам құқықтары, гендерлік теңдік және іргелі элементтер ретінде ешкімді артта қалдырмау қағидаты бар **әділ әрі тең құқылы өзгерістер** болуы керек. Мысалы, азық-түлік жүйесінің оң өзгеруі әйелдер мен ауыл тұрғындарының пропорционалды емес бастан кешіретін азық-түлік қауіпсіздігін толығымен қамтамасыз еткен жағдайда ғана орын алады. Денсаулықты жалпыға бірдей қамту жұмыспен қамтуға және әлеуметтік қорғауға көшудің белгісі болуы керек. Халықтың аз қамтылған топтарына энергия тұрақты түрде берілгенде ғана оны толық қолжетімді деп санауға болады.

Ғылымды, технологияны және инновацияны пайдалануды түбегейлі жақсартуды, деректердің алшақтығын жоюды және ТДМ-ды оқшаулауды күшейтуді қоса алғанда, енгізудің тиімді құралдарынсыз өтпелі кезеңге қол жеткізу мүмкін емес. Ол сондай-ақ саясатты және нормативтік базаларды түрлендіру және **ұлттық мемлекеттік сектордың саясатты** іске асыру әлеуетін арттыру, сондай-ақ нарыққа дайын жобаларға қажетті инвестицияларды жұмылдыру арқылы басқаруды күшейтуді көздейді. Соңғысы соңғы маңызды элементті – **қаржыландыруды трансформациялауды** талап етеді. Қаржыландыру тапшылығы шамамен 4,2 трлн. долларды құраса, ТДМ-ға қол жеткізу қаржылық ағындардың сапалы өзгерісін талап етеді – миллиардтан триллионға дейін. Елдер үшін қаржыландырудың негізгі көзі республикалық бюджет болып қала береді, ол бюджет жүйесін кешенді ұлттық қаржылық тетіктер арқылы тұрақты дамуды қаржыландыру қажеттіліктерімен неғұрлым жүйелі қайта қарауды және сәйкестендіруді талап етеді. Алайда, алға қойылған

мақсаттарға жету үшін тек мемлекеттік қаражат жеткіліксіз. Сонымен қатар дамушы елдердің ұлттық бюджеттері соңғы екі жылда COVID-19 пандемиясының, Украинадағы соғыстың және климаттық төтенше жағдайдың жағымсыз әсерлерін өтеу үшін қабылданған ауқымды фискалдық шаралардан кейін таусылды. Қалған тапшылықты барлық қаржылық ағындарды - мемлекеттік және жеке, ұлттық және халықаралық, соның ішінде халықаралық қаржы институттарын, көпжақты даму банктерін, жеке секторды, дамуға ресми көмекті, қайырымдылық қорларды, ақша аударымдарын және басқаларды тиімдірек пайдалану, қарызды қайта құрылымдау және сауда кедергілерін жою есебінен жабу қажет болады.

III. БҰҰ Даму жүйесінің қозғалтқышы

БҰҰ-ның даму жүйесіндегі реформалар оның ТДМ-ды жүзеге асыруда елдерге қолдау көрсету мүмкіндігін өзгертті. **Тұрақты үйлестірушілердің жетекшілігімен БҰҰ Елдік топтары (БҰҰЕТ) әрбір елге тән қазіргі бастамаларға сүйене отырып, алты өзгерістерді жүзеге асырудағы үдемелі күш** ретінде әрекет ету үшін оңтайлы жағдайға ие.

Алты өзгеріс тұжырымының және әрқайсысының артындағы интеграцияланған саясат тәжірибесінің маңызды бөлігі 2030 жылға қарай Тұрақты даму мақсаттарына қол жеткізу үшін қажетті жылдам және терең трансформацияға қол жеткізуге көмектесу үшін Тұрақты үйлестірушілерге және БҰҰЕТ бірлесіп жұмыс істеуге мүмкіндік береді. Бейтарап және сенімді төрешілер ретінде қызмет ете отырып, БҰҰ тұрақты үйлестірушілері БҰҰ-ның даму жүйесі бойынша тәжірибе мен желілерге сүйене алады және ТДМ-ға қол жеткізудегі ілгерілеуді жеделдету үшін үкіметтер мен барлық мүдделі тараптарды үйлесімді серіктестікке тарта алады. Бұл БҰҰЕТ енді ұлттық мақсаттар мен басымдықтармен тиісті бастамаларды байланыстыру үшін бірегей жағдайға ие екенін білдіреді, сонымен бірге БҰҰ-ның ұжымдық және нақты саясаттық жауаптары саяси және қаржылық серіктестіктерге оларды шындыққа айналдыруға мүмкіндік береді. Дәлелдерге негізделген Бірыңғай елдік талдау және БҰҰ Тұрақты даму бойынша ынтымақтастықтың негіздемелік бағдарламалары осы жандандуды көрсетеді, бұл елдерге ТДМ-ға қол жеткізудегі күрделі және өзара байланысты міндеттерді шешуге көмектесу мүмкіндігін арттырады.

Әрбір салада БҰҰЕТ аймақтық және жаһандық күш-жігерге сүйене отырып және оларға қолдау көрсете отырып, ел деңгейінде **төрт «үдемелі» әрекетін** жүргізеді және жүзеге асырады. Біріншіден, тұрақты үйлестірушілер мен БҰҰЕТ стандартты салалық тәсілдерден тыс **саясат пен реттеуді өзгертуге** ықпал етеді. Екіншіден, тұрақты үйлестірушілер мен БҰҰЕТ мемлекеттік және жеке секторды қамтитын **банктік және нарықтық ұлттық жобалардың портфолиоларын** анықтауға және дамытуға, соның ішінде әлемдік деңгейдегі сараптамаға қолжетімділікті қамтамасыз етуге жәрдемдесетін болады. Үшіншіден, тұрақты үйлестірушілер мен БҰҰЕТ дәстүрлі донорлар, даму банктері, капитал нарықтары, қайырымдылық қорлар және ақша аударымдарды қамтитын барлық көздерден қажетті қаржыландыруды тарту үшін барлық мүдделі тараптарды қатыстырады, ол өз кезегінде өзгерістердің әрқайсысы үшін қаржыландыру кешенін дамытуға көмектесуде **«мәміле бөлмесі»** іспеттес инновациялық құралдарды қамтамасыз етеді. Төртіншіден, тұрақты үйлестірушілер мен БҰҰЕТ осы үдерісте мемлекеттік институттар мен азаматтық қоғамды қолдау үшін ауқымды әлеуетті арттыруға міндеттенеді, бұл инвестицияларды нығайту және қолдау үшін уақыт өте келе **әлеуетті арттыруды** қамтамасыз етеді.

Жаһандық деңгейде **ТДМ Бірыңғай қоры** қаржыландырудың жаңа мүмкіндіктерін ынталандыру және капиталдандыру арқылы осы трансформацияны сүйемелдеу үшін қайта құрылды. БҰҰ Елдік тобына осындай қосымша қолдау ел деңгейінде нәтижелерге жету үшін маңызды болады. Оған қоса **өңірлік үкіметаралық тетіктер мен БҰҰ-ның күшейтілген үйлестіру платформалары** осы негізгі мәселелер бойынша көп мүдделі тараптардың саяси диалогтарын жүргізуге, сондай-ақ елдердің басымдықтары мен қажеттіліктеріне бірлескен және дәйекті жауап беруге мүмкіндік береді.

ТДМ саммиті – 2030 жылға дейінгі жарты жол – ТДМ-ды қайта қалпына келтіруге және ТДМ жеделдету әрі біз қалаған болашаққа қол жеткізу үшін қажетті серпіліс пен ұжымдық міндеттемені қамтамасыз етудің маңызды мүмкіндігін білдіреді. БҰҰ Даму жүйесі осы үдерісте елдерге қолдау көрсету үшін әлемдегі ең тиімді күш болып қала береді және даму қарқынын жеделдету үшін үздіксіз жетілдіруге ұмтылады.

